

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради університету
« 30 » серпня 2024 року,
протокол № 2.

Ректор університету, голова вченої
ради університету, доктор юридичних
наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК
«30» серпня 2024 року
м.п.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ІСТОРІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування
галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування

РОЗРОБНИКИ:

Професорка кафедри публічного управління та адміністрування, докторка наук з державного управління, доцентка
26 серпня 2024 року

_____ Інна ШЕВЧУК

Асистентка кафедри публічного управління та адміністрування
26 серпня 2024 року

_____ Надія ЛАЛУЄВА

СХВАЛЕНО:

Рішення кафедри публічного управління та адміністрування
27 серпня 2024 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри, доктор наук з державного управління, кандидат економічних наук, професор
27 серпня 2024 року

_____ Едуард ЩЕПАНСЬКИЙ

Деканеса факультету публічного управління кандидатка наук з державного управління, доцентка
27 серпня 2024 року

_____ Тетяна ПІДЛІСНА

ПОГОДЖЕНО:

Рішення методичної ради університету
29 серпня 2024 року, протокол №1.

Перша проректорка, голова методичної ради університету, кандидатка наук з державного управління, доцентка
29 серпня 2024 року

_____ Ірина КОВТУН

ЗМІСТ

	Стор.
1. Опис навчальної дисципліни	– 3
2. Заплановані результати навчання	– 4
3. Програма навчальної дисципліни	– 4
4. Структура вивчення навчальної дисципліни	– 7
4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	– 7
4.2. Аудиторні заняття	– 8
4.3. Самостійна робота студентів	– 8
5. Методи навчання та контролю	– 8
6. Схема нарахування балів	– 9
7. Рекомендовані джерела	– 10
7.1. Основні джерела	– 10
7.2. Допоміжні джерела	– 11
8. Інформаційні ресурси в Інтернеті	– 12

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	– 28	Публічне управління та адміністрування
2. Код і назва спеціальності	– 281	Публічне управління та адміністрування
3. Назва спеціалізації	–	не передбачена
4. Назва дисципліни	–	Історія публічного управління
5. Тип дисципліни	–	вибіркова
6. Код дисципліни	–	ЗПВ 1.4
7. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	–	перший
8. Ступінь вищої освіти, що здобувається	–	бакалавр
9. Курс / рік навчання	–	перший
10. Семестр	–	другий
11. Обсяг вивчення дисципліни:		
1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 4,0 / 120	
2) денна форма навчання:		
аудиторні заняття (годин)	– 34	
% від загального обсягу	– 28,3	
лекційні заняття (годин)	– 16	
% від обсягу аудиторних годин	– 47	
практичні заняття (годин)	– 18	
% від обсягу аудиторних годин	– 53	
самостійна робота (годин)	– 86	
% від загального обсягу	– 71,7	
тижневих годин:	7	
аудиторних занять	– 2	
самостійної роботи	– 5	
3) заочна форма навчання:	–	
аудиторні заняття (годин)	– 18	
% від загального обсягу	– 15	
лекційні заняття (годин)	– 10	
% від обсягу аудиторних годин	– 55,6	
практичні заняття (годин)	– 8	

% від обсягу аудиторних годин	– 44,4
самостійна робота (годин)	– 102
% від загального обсягу	85
12. Форма семестрового контролю	– Залік
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	
1) попередні дисципліни	– «Теорія держави і права»
2) супутні дисципліни	– «Основи публічного управління»
3) наступні дисципліни	– «Система публічного адміністрування»
14. Мова вивчення дисципліни	– українська.

2. Заплановані результати навчання

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни	<p align="center">Загальні компетентності</p> <p>ЗК 2. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК 3. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p align="center">Спеціальні компетентності</p> <p>СК 3. Здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки.</p> <p>СК 10. Здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування.</p>
	<p>Результати навчання</p> <p>ПР 1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.</p> <p>ПР 4. Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.</p>

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Розвиток публічного управління в країнах Стародавнього Сходу та античних державах.

Державний механізм країн Стародавнього Сходу, його характерні риси та особливості у стародавніх країнах. Давньосхідні монархії: «класичні» східні деспотії Стародавнього Єгипту і Стародавнього Китаю; «обмежені» деспотії Стародавнього Вавилону та Індії. Давньосхідні республіки: міста-держави з аристократичною формою республіканського правління в Месопотамії. Органи влади античних держав: законодавчі (народні збори: еkkлексія в Афінах, апелла в Спарті, центуріатні, трибутні, куріатні комісії в Римі); виконавчі (архагети, ефори, герусія в Спарті, Рада п'ятисот в Афінах, сенат в Римі); судові (зв'язок з судовими органами в Спарті та Римі, особливості судової організації Стародавніх Афін).

Тема 2: Державний устрій і право країн Західної Європи в середні віки і в Новітній період.

Виникнення феодальної держави, її розвиток в IX–XII ст. Реформи Людовика IX. Станово-представницька монархія у Франції. Зміни в суспільному ладі. Державний устрій.

Генеральні штати та Паризький парламент. Становлення абсолютизму. Реформи кардинала Ришельє та Людовика XIV. Державний устрій Франції в добу абсолютизму.

Нормандське завоювання Британії (XI ст.) та його вплив на суспільно-політичний устрій країни. Реформи короля Генріха II у XII ст. Велика Хартія Вольностей 1215 р., її зміст та оцінка. Станово-представницька монархія у Англії. Виникнення, структура, компетенція парламенту. Встановлення та особливості англійського абсолютизму.

Державний устрій Англії в період абсолютизму. Роль парламенту. Судова система Англії. Інститут присяжних. Станово-представницька монархія, її державний устрій. Імперський Сейм, камеральний суд. Встановлення князівського абсолютизму: його причини та наслідки.

Становлення США. «Декларація незалежності Сполучених Штатів (1776 р.). Конституцій США 1787 р. «Білль про права». Конгрес. Державний устрій сучасної Великобританії. Кабінет Міністрів. Парламент. Корона.

Потсдамські угоди 1945 р. Об'єднання Німеччини. Договір про об'єднання 1990 року.

Тема 3: Становлення системи публічного управління у Київській та Галицько-Волинській державах.

Виникнення й еволюція державності в Київській Русі. Керівні інституції Давньоруської держави. Великий князь київський (порядок обрання, компетенція). Боярська рада (компетенція, склад). Народне віче (повноваження, порядок скликання). Місцеві органи влади. Удільні князі. Сюзеренітет-васалітет. Галицько-волинське князівство. Державницька діяльність галицько-волинських князів. Державний устрій. Рада бояр. Удільні князі. З'їзди князів. Віче. Заснування Галицької митрополії. Місцеве управління. Утворення Литовської держави.

Тема 4. Українські землі під владою Литви і Польщі. Період козацько-гетьманської доби.

Ліквідація автономності українських земель і перетворення їх на воєводства у складі Великого князівства Литовського. Становлення шляхти та соціальна диференціація селянства. Утворення Речі Посполитої, її падіння і розподіл. Зборівський договір 1649 р. Зміцнення становища козацтва як окремого суспільного ладу. Соціальне становище козацької старшини. Гетьман як глава держави. Генеральний уряд. Місцеве управління. Полкові та сотенні уряди. Переяславсько-Московська угода 1654 р. Поділ Гетьманщини на Лівобережну і Правобережну Україну. Загальновійськова рада. Рада генеральної старшини. Гетьман. Генеральна військова канцелярія. Полково-сотенна система територіального управління.

Тема 5: Особливості публічного управління в Україні XIX – поч. XX століття.

Реформи в державному управлінні поч. XIX ст. – другої половини XIX ст. Перетворення намісництв на губернії. Створення генерал-губернаторств. Повітовий апарат управління. Скасування магдебурзького права. Земська реформа 1864 року. Міська реформа 1870 року. Зміни в державному ладі Російської імперії на початку XX століття. Українські землі у складі Австрійської та Австро-Угорської імперії. Губернатор. Окружні старости. Намісник. Крайовий президент. Повітові старости. Громадські управи. Органи самоврядування. Галицький і буковинський крайові сейми (порядок формування, склад і компетенція). Крайовий відділ. Повітові, міські та сільські ради.

Тема 6: Організація публічного управління на українських землях в умовах революційних перетворень 1917–1921 років.

Виникнення та діяльність Центральної ради. Мала рада і генеральний секретаріат. Місцеві органи Центральної ради: губернські та повітові ради, волосні й сільські народні управи. Тимчасовий уряд. Універсали Центральної Ради. Загальна характеристика режиму

П.Скоропадського. Організація влади гетьманату. Державний сейм України. Рада міністрів. Губернські та повітові старости. Управління періоду Директорії УНР. Перший уряд Директорії – Рада Народних міністрів. Місцеві органи влади. Західноукраїнська Народна Республіка: система влади і управління. Повітові комісари. Громадські комісари. Повітові національні ради.

Тема 7: Практика публічно-управлінської діяльності в Українській Радянській Соціалістичній Республіці.

Реформа адміністративно-територіального устрою України. Перехід від чотириступеневої (губернія – повіт – волость – село) до триступеневої (округ – район – село) системи управління. Скорочення 1922 року кількості губерній. Скасування 1923 року волостей і повітів. Утворення районів. Ліквідація 1925 року губерній і створення округів. Перехід 1932 року до обласного поділу. Радянська модернізація України у 30-ті роки ХХ століття. Українські землі під час другої світової війни: політика окупаційних держав. Територіальні зміни на початку війни.

Тема 8: Особливості становлення публічного управління в Україні на початковому етапі незалежності та у перехідний період.

Система публічного управління на початковому етапі незалежності (1991–1994 рр.). Акт проголошення незалежності України від 24.08.1991 р. Становлення інституту Представника Президента України – глави місцевої адміністрації. Закон України «Про формування місцевих органів влади і самоврядування». Управління державою у перехідний період (1994–1996 рр.). Конституційний договір між Верховною Радою України та Президентом України про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України.

Тема 9: Конституційна модель організації публічної влади в Україні за роки незалежності.

Конституційний Договір між Верховною Радою та Президентом України. Конституційна модель організації влади та публічного управління (1996-2004 рр.). Сучасна система організації публічної влади України. Особливості управлінської еліти. Інститути громадянського суспільства. Всеукраїнський референдум з питання затвердження Конституції України 25 вересня 1996 року. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні». Закон України «Про державну службу».

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін. зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін. зав.	СРС
1.	Тема 1. Розвиток публічного управління в країнах Стародавнього Сходу та античних державах.	13	2	2	-	-	9	14	1	1	-	-	12
2.	Тема 2. Державний устрій і право країн Західної Європи в середні віки і в Новітній період.	13	2	2	-	-	9	14	1	1	-	-	12
3.	Тема 3. Становлення системи публічного управління у Київській та Галицько-Волинській державах.	12	1	2	-	-	9	14	1	1	-	-	12
4.	Тема 4. Українські землі під владою Литви і Польщі. Період козацько-гетьманської доби.	12	1	2			9	13	1	1			11
5.	Тема 5. Особливості публічного управління в Україні XIX – поч. XX століття.	14	2	2			10	13	1	1			11
6.	Тема 6. Організація публічного управління на українських землях в умовах революційних перетворень 1917-1921 років.	12	2	2	-	-	10	12,5	1	0,5	-	-	11
7.	Тема 7. Практика публічно-управлінської діяльності в Українській Радянській Соціалістичній Республіці.	12	2	2	-	-	10	12,5	1	0,5	-	-	11
8.	Тема 8. Особливості становлення публічного управління в Україні на початковому етапі незалежності та у перехідний період.	13	2	2	-	-	10	13	1	1	-	-	11

9.	Тема 9. Конституційна модель організації публічної влади в Україні за роки незалежності.	13	2	2			10	14	2	1			11
	Всього годин	120	16	18	-	-	86	120	10	8	-	-	102

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів денної та заочної форм навчання включає завдання до кожної теми (окремих тем) та індивідуальні завдання.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. Виконання індивідуальних завдань всіма студентами не є обов'язковим і може здійснюватися окремими студентами з власної ініціативи або за пропозицією викладача.

4.3.4. Тематика індивідуальних завдань та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.5 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.5. Індивідуальні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація;
- 3) наочному представленні тем у вигляді схем, таблиць, графіків, відео файлів.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- кейси;
- колективні роботи над ситуаційними завданнями;
- презентації результатів індивідуальної та колективної роботи;
- дискусії, дебати, круглі столи;
- публічний виступ;
- виконання тестових завдань.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

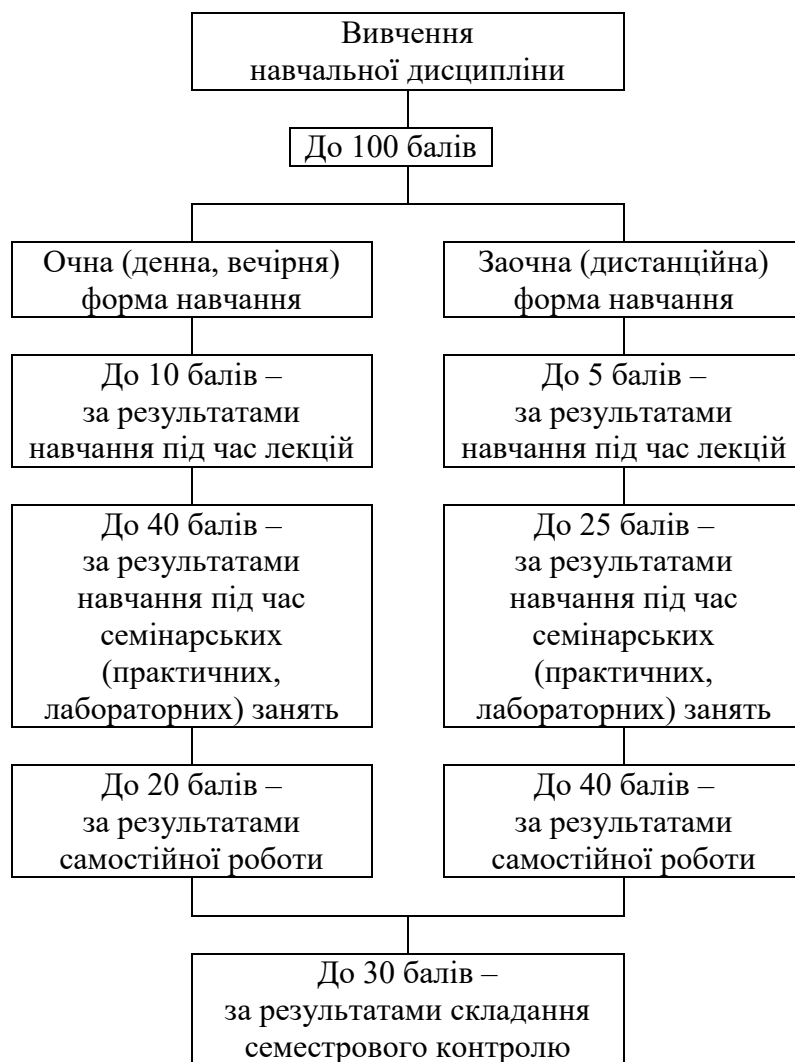
- 1) перевірки завдань, які були виконані студентом за допомогою комп'ютерної техніки на практичному занятті;
- 2) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
- 3) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
- 4) захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного заліку.

Структура залікового білету включає три теоретичних питання.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

Нормативно-правові акти

1. Конституційний договір між Верховною Радою України та Президентом України про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1995 р. № 18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1%D0%BA/95-%D0%B2%D1%80#Text>.

2. Про вибори Президента Української РСР: Постанова Верховної Ради Української РСР від 05.07.1991 № 1297-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1299-12#Text>.

3. Про державну службу: Закон України № 889-VIII від 2016 р.

URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.

4. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

5. Про формування місцевих органів влади і самоврядування: Закон України від 03.02.1994 р. № 3918-12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3917-12#Text>.

Основні джерела

6. Анатольєва О.І. та ін. Навчальні матеріали з «Історії держави та права України». Національна академія внутрішніх справ: веб-сайт. URL: HTTPS://ARM.NAIAU.KIEV.UA/BOOKS/IDPU_2021/INFO/LEC6.HTML.

7. Вегеш М.М. Політико-правова думка Середньовіччя та Нового часу Характерні особливості розвитку політичної думки Середньовіччя (V—XV ст.). *Електронний репозитарій ДВНЗ «УжНУ»*: веб-сайт. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/32247/1/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%B4%D1%83%D0%BC%D0%BA%D0%B0%20%D0%A1%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D1%8C%D0%BE%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%87%D1%8F%20%D1%82%D0%B0%20%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%83.pdf>.

8. Верстюк В., Гай-Нижник П., Коник С., та ін. Науково-документальна збірка до 90-річчя запровадження державної служби в Україні. К.: Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2008. 124 с. URL: https://pechersk.kyivcity.gov.ua/files/docs/Istoria_derj_slujbi.pdf.

9. Грубінко А.В. Історія держави і права зарубіжних країн: навч. посіб. Тернопіль, 2010. 392 с. URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/463138/mod_resource/content/1/Posibnuk%20Grubinko.pdf.

10. Дзвінчук Д.І. Державне управління : курс лекцій. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2010. 501 с.

11. Іванов В. М. Історія держави і права України: Підручник. К. : МАУП, 2007. 552 с. URL: https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/p09_24.pdf.

12. Історія держави і права зарубіжних країн: підручник. Бандурка О. М. та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Бандурки. Харків : Майдан, 2020. 618 с. URL: http://lib.znau.edu.ua/jirbis2/images/phocagallery/2017/Pryklady_DSTU_8302_2015.pdf.

13. Кельман М., Кристиняк М. Теоретичні засади взаємодії еліти та громадянського суспільства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: «Юридичні науки»* Т. 7, № 2, 2020. 62-65 с. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/sep/22119/11.pdf>.

14. Конспект лекцій з дисципліни «Історія держави і права України» для здобувачів вищої освіти факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції / укл. О.В. Талдикін. Дніпро: ДДУВС, 2016. 141 с. URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/1115/14.1.pdf>.

15. Конспект лекцій з дисципліни «Публічне управління та адміністрування» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 073 Менеджмент денної та заочної форми навчання/ укл. А.С. Зеніна-Біліченко. Кам'янське: ДДТУ, 2017. 127 с. URL: <https://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/7/33/7-33-kl43.pdf>.

16. Конратюк К. Радянська Україна 20-30-х років ХХ ст.: сучасний історіографічний дискурс. *Вісник Львівського університету. Серія історична.* 2013. Випуск 48. С. 245–261. URL: <https://clio.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/01/14-5.pdf>.

17. Левченко Ю. І. Особливості реалізації політики окупаційної влади в адміністративно-територіальних одиницях України 1941–1944 рр.: монографія / за наук. ред.

К. П. Двірної. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. 402 с. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/25258/Levchenko.pdf;jsessionid=DF885BB D82E1CD885B8AC7799857E89E?sequence=1>.

18. Малиновський В.Я. Державне управління: Навчальний посібник. 3-тє вид. переробл. та допов. К.: Атіка, 2009. 608 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Malynovskyi_Valentyn/Derzhavne_upravlinnia.pdf?PHPSESSID=7b6adjpgcg8nnle40kcv4dtj8t5.

19. Павлишин О. Організація цивільної влади ЗУНР у повітах Галичини (листопад–грудень 1918 року). Україна модерна. Львів, 1999. Ч. 2–3. 179–180 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Pavlyshyn_Oleh/Orhanizatsiia_tsyvilnoi_vlady_ZUNR_u_povi_takh_Halychyny_lystopad-hruden_1918_roku/.

20. Пасічник М.С. Історія України: державницькі процеси, розвиток культури та політичні перспективи: навч. посіб. К.: Знання, 2006. 735 с. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-9777.html>.

21. Прилуцький В. Модернізація промисловості Радянської України у міжвоєнний період (1921 — 1938 рр.) Пробл. історії України: факти, судження, пошук: Міжвід. зб. наук. пр. 2004. Вип. 11. С. 94-128. URL: <http://history.org.ua/JournALL/pro/11/4.pdf>.

22. Романько І.І. Історія України: Навчально-методичний комплекс. Частина IV. К.: КЛА НАУ, 2014. 208 с. URL: https://dspace.sfa.org.ua/bitstream/123456789/998/1/Romanko_kompleks_4.pdf.

23. Територіальна реформа: вчора, сьогодні, завтра. Інст т громадян. сусп ва; за ред. А. Ткачука. К. : ІКЦ «Леста», 2007. 116 с. URL: <https://www.csi.org.ua/wp-content/uploads/2007/05/atu-vchora-sogodni-zavtra.pdf>.

24. Українська держава другої половини XVII–XVIII ст.: політика, суспільство, культура. К.: Інститут історії України НАН України, 2014. 671 с. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-7353-5/978-966-02-7353-5.pdf>.

Допоміжні джерела

25. Бойко О.Д. Українська Народна Республіка. Енциклопедія історії України: Україна—Українці. Кн. 2 / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. К.: В-во «Наукова думка», 2019. 842 с. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERM=0&S21STR=Ukrainska_Nar_Respublika.

26. Верстюк В.Ф. Українська Центральна Рада (УЦР). Енциклопедія історії України: Україна—Українці. Кн. 2 / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. К.: В-во «Наукова думка», 2019. 842 с. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERM=0&S21STR=Ukrainska_Tsentralna.

27. Лупандін О.І. Губернські і повітові старости 1918. Енциклопедія історії України: Т. 2: Г-Д / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. К.: В-во «Наукова думка», 2004. 688 с. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERM=0&S21STR=Gubernski_starosty.

28. Тупчієнко Л. Політична еліта в Україні чи українська політична еліта? https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/tupchiienko_politychna.pdf. *Наукові записки інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. Вип. 33. 2007. С. 224-233. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/tupchiienko_politychna.pdf.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

https://zakon.rada.gov.ua/	Інформаційно-пошукова система «Законодавство України»
http://mon.gov.ua	Веб-сайт Міністерства освіти і науки України
http://disser.com.ua/	База даних дисертацій та авторефератів
http://www.rada.gov.ua	Веб-портал Верховної Ради України
http://www.president.gov.ua	Веб-портал Адміністрації Президента України
http://www.kmu.gov.ua	Веб-портал Кабінету Міністрів України
http://www.irbis-nbuv.gov.ua/	База даних Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського
https://nrfu.org.ua/	Веб-сайт Національного фонду досліджень України
https://www.scopus.com	Наукометрична база даних Scopus
http://uincit.uran.ua/	Система наукометричного моніторингу суб'єктів наукової діяльності України
https://www.webofscience.com	Наукометрична база даних WebofScience
http://www.freefullpdf.com/	База даних наукових публікацій
https://www.base-search.net/	BielefeldAcademicSearchEngine пошукова система академічних веб-ресурсів
https://doaj.org/	Онлайн-каталог високоякісних журналів з відкритим доступом
https://www.lib.umich.edu/	Бібліотека Мічиганського університету
https://www.worldcat.org/search	Бібліотечний каталог, який допомагає знаходити бібліотечні матеріали в Інтернеті
http://www.adm.km.ua/	Веб-сайт Хмельницької обласної державної адміністрації